

УДК332.025.12:332.055.2:332.144.

JELClassification: A13, E02, I18

DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2020.5\(38\).106-117](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2020.5(38).106-117)

Ю.В. Малаховський, проф., канд. екон. наук

С.В. Коваленко, асист.

А. Кансо, стажист

Центральноукраїнський національний технічний університет, м. Кропивницький, Україна

Перспективи формування соціального капіталу мезоекономічного рівня національної економіки

Дослідження присвячено перспективам формування соціального капіталу національної економіки (СКНЕ) як продуктивної цінності активу інтерперсональних та міжгрупових мережових зв'язків, що реалізуються у процесі виробництва узгоджених результатів суспільної діяльності. Особливу увагу приділено розрізненню ключових ознак СК на відміну від інших форм капітальних активів виробництва. Наводиться порівняльна матриця ідентифікації відмінностей, що властиві різним формам капіталу: за критеріями особливостей формування та втілення, природної сутності, ступеня поширення, здатності до відчуження, особливостей інвестування, інфляційного дисконтування у процесі споживання, рівня участі у процесі формування “ланцюгів” вартості товарів та послуг, здатності до ліквідності та конвертування, особливостей методів оцінювання. Досліджуються характерні чинники трансформаційного перетворення структурального, реляційного та когнітивного елементів СКНЕ з точки зору обставин та вимог формування постіндустріальної, постінформаційної, мережевої, гуманомічної, поведінкової економіки заощадливого та колективного користування суспільними благами.

соціальний капітал, мезоекономічний рівень національної економіки, планування та прогнозування

Ю.В. Малаховський, проф., канд. екон. наук

С.В. Коваленко, асист.

А. Кансо, стажер

Центральноукраїнський національний технічний університет, г. Кропивницький, Україна

Перспективы формирования социального капитала мезоэкономического уровня национальной экономики

Исследование посвящено перспективам формирования социального капитала национальной экономики (СКНЭ) как производительной ценности межличностных и межгрупповых сетевых связей, реализуемых при производстве скоординированных результатов общественной деятельности. Особое внимание уделяется выявлению ключевых отличий СКНЭ от других форм капитальных активов производства. Приводится сравнительная матрица отличий, присущих различным формам капитала: в соответствии с критериями особенностей формирования и реализации, сущности, степени распространения, способности к отчуждению, особенностей инвестирования, инфляционного дисконтирования в процессе потребления, уровня участия в формировании “цепочек” стоимости товаров и услуг, склонности к ликвидности и конверсии, особенностей методов оценивания. Исследуются характерные факторы трансформационных преобразований структурных, реляционных и когнитивных элементов СКНЭ с точки зрения обстоятельств и требований формирования постиндустриальной, постинформационной, сетевой, гуманомической, поведенческой экономики коллективного использования общественных благ.

социальный капитал, мезоэкономический уровень национальной экономики, планирование и прогнозирование

Постановка проблеми. Функціонування індустріальної економіки в умовах пріоритетного розвитку реального сектору виробництва акцентує увагу на виключно продуктивному аспекті СКНЕ. Таке фокусування реалізується шляхом підвищення рівня його участі у нарощуванні ВВП за рахунок штучного звуження трансакційного сектору національної економіки (ТаСНЕ), необґрунтованого заощадження видатків на здійснення фінансових, торговельних та інформаційних трансакцій зі зміни власників

продукції/послуг кінцевого споживання. Перспективні трансформаційні перетворення, за логікою процесу, слід пов'язувати з диверсифікацією витрат на функціонування СКНЕ, зосереджуючи увагу на експансії ТаСНЕ за рахунок інтенсифікації соціальних інвестицій. Останні покликані забезпечити максимально досяжний рівень глобалізаційної конкурентоспроможності, зростання соціальної відповідальності корпоративної діяльності, інноватизацію соціально-економічних механізмів регулювання діяльності інституціональних секторів ринкової економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням сутності СКНЕ присвячено публікації таких вітчизняних науковців, як Л. Богуш [1], М. Горожанкіна [2], О. Грішнова [3], Є. Драгомірова [4], Т. Заяць [5], М. Семикіна [8], І. Терон [10], Т. Шаповалова [11]. Знаними представниками досліджуваної сфери є Фукуяма Ф. [13], Коулман Дж. [12], Патнем Р. [18], Портес А. [17], Нахапье Дж., Гошал С. [16], Вулкок М., Нараян Д. [19] та ін. Незважаючи на тривалий період вивчення проблем функціонування, всебічного дослідження окремих та специфічних аспектів формування й реалізації СКНЕ, наявність визнаних наукових шкіл у межах виконання фундаментальних дослідницьких програм, слід визнати, що перед їхніми представниками постає необхідність перегляду та переосмислення перспектив видозміни феномену. Визначення переліку та рівня впливу об'єктивних факторів на перспективи формування СКНЕ також виступає необхідною умовою розроблення достовірних прогнозів розвитку явища у майбутньому. Потребами детального осмислення таких перспектив зумовлено вибір теми наукового дослідження.

Постановка завдання. Метою публікації є формулювання теоретико-методичних положень щодо перспектив розвитку соціального капіталу (СК) локалізованих постіндустріальних науково-освітньо-виробничих кластерів, які втілюють ідею динамічного формування інноваційно орієнтованих екосистем мезорівня національної економіки.

Виклад основного матеріалу. Як відзначалось у наших попередніх дослідженнях [6], незважаючи на фундаментальність та надзвичайну важливість питання, єдине поняття капіталу як складної соціально-економічної категорії відсутнє. В залежності від змісту та сфери застосування для його визначення може бути використано значну кількість форм та трактувань (табл. 1).

При цьому, СКНЕ визначається нами як система усталених суспільних зв'язків, яка виражає матеріально-речову сторону взаємодії між акторами ринкової економіки з приводу формування оптимальних витрат ТаСНЕ у процесі кінцевого споживання виробленого ВВП, безпосереднього використання мережевих ресурсів з метою досягнення високого рівня персонального та колективного добробуту, схвалено суспільством послідовність процедур їхнього відтворення, які набувають чинних форм соціально-економічних, соціально-правових, організаційно-економічних та ринкових відносин. Розвиток СКНЕ є стратегічною метою запровадження механізму владного регулювання комплексом зв'язків, які використовуються не лише з метою організації процесів безпосереднього виробництва товарів та послуг, але й генерування широкого кола результатів колективної діяльності, пов'язаних з поширенням у суспільстві стандартів довіри, репутації, правил, норм, санкцій, цінностей, культури співвиробництва товарів та послуг персонального й колективного споживання [15].

Таблиця 1 – Ключові характеристики окремих форм капіталу

Фізичний капітал	Природний капітал	Людський капітал	Соціальний капітал
Сукупність рукотворних активів, які включають до складу об'єкти інфраструктури (підприємства, будівлі, дороги, дамби тощо), технології (машини, інструменти, патенти тощо), капітал (банківські депозити, акції, цінні папери, валюта тощо)	Обмежені запаси фізичних та біологічних ресурсів землі, які мають здатність надавати екосистемі послуги у вигляді прямого та непрямого внеску консорціуму рослин, тварин, мікроорганізмів та фізичного середовища, які взаємодіють як функціональний комплекс, на благо людей	Особисті знання, навички, компетенції та атрибути сприяють створенню персонального /соціального/ економічного добробуту, з ключовим елементом у вигляді здоров'я, яке дозволяє власникам залишатися компетентними, використовувати активи для отримання економічної цінності для себе особисто, підприємства, суспільства, нації	Продуктивна цінність соціальних зв'язків, яка розуміється не лише у вузькому розумінні виробництва товарів/ послуг, а й з точки зору виробництва широкого кола добре продуманих результатів суспільної діяльності, довгострокові активи у формі знання, інститутів, культури, релігії тощо
Може належати окремими особам, громадам, організаціям, націям. Легко змінює титульного власника	Обмежені ресурси, які не створюються у процесі людської діяльності, але якість і здатність до реалізації товарів та послуг яких визначаються саме нею	Втілюється в конкретних особистостях, є приватною власністю, може лише орендуватись іншими. Орендар компенсує власникам витрати активу за виконання конкретних завдань, але не може відчужувати їх з метою володіння	Протоактив, який дозволяє виробляти та розподіляти активи в інших категоріях капіталу. Його ефективність відображається в тіньових цінах активів за іншими категоріями капіталу
Є одночасно виробничим і виробленим. Інвестиції в нього збільшують продуктивність та випуск продукції, продукуючи додатковий фізичний капітал та генеруючи інвестиційний прибуток	Має відновлювані (земля, ліси, вітер) та невідновлювані форми (викопні вуглеводи, родовища корисних копалин). Відновлювані можуть існувати довічно, якщо їхній видобуток не перевищує швидкості регенерації	Самогенеруючий, ендогенний актив. Висококваліфіковані власники здатні діяти більш інноваційно, навчатись та накопичувати ринково затребувані навички	Не належить конкретному акторові, виступає функцією відносин між двома чи більше акторами. Функціональний характер прояву ускладнює оцінювання вартості
Обмежений у використанні. Лише певна кількість осіб може одночасно використовувати актив протягом певного часу, не зменшуючи корисності, яку він генерує	Ключовий елемент процесу виробництва (сировина) та забезпечення продовження існуючої економічної діяльності (через регулюючі послуги для забезпечення послідовного потоку основних екосистемних послуг)	Збільшується за рахунок екзогенних чинників. Додаткове навчання та накопичення знань/навичок підвищує вартість людського капіталу особистості	Відображає сукупні ресурси, вбудовані, доступні і отримані з мережі взаємин, якими володіє фізична особа або організація, які з часом зміцнюються через неодноразові взаємодії та довіру

Продовження таблиці 1

Інфраструктура та технології мають фіксований термін служби, протягом якого багаторазово використовуються для отримання додаткового капіталу перед остаточним зношуванням або станом непридатності, знеціненням	Активи високого ступеня взаємозалежності. Втрата/виграш у одному регулюючому екосистемному сервісі призводить до втрат/приросту у кількох залежних сферах надання послуг, що спричиняють сукупний вплив на добробут людей	Мобільний актив, власники якого можуть легко змінювати локацію, продовжуючи використовувати набуті знання та навички	Індивідуальні дії можуть призвести до посилення/ерозії довіри (соціального капіталу), тим самим призводячи до відчутних змін (позитивних чи негативних) у рівні доступу до сукупних ресурсів, що використовуються через мережі
		Активи поширюються між індивідами у процесі навчання, не знецінюючи вартості для власника оригіналу	

Джерело: розроблено авторами

У якості актуальних форм зростання СКНЕ, на відміну від інших його форм (табл. 2), зі змістом соціального капіталу пов'язуються особливості реалізації прямих, непрямих та проміжних регулятивних засобів впливу на розвиток його структури та зв'язків – безпосереднього соціального впливу, ціннісного орієнтування у межах формування егоцентричних соціальних мереж інноваційних екосистем мікрорівня, а також ціннісного орієнтування, обмеженого солідаризування, примушення до довіри у межах функціонування соціоцентричних соціальних мереж інноваційних екосистем мезо- та макрорівня.

Таблиця 2 – Порівняльна матриця форм капіталу

Критерій	Властивості форм капіталу			
	фізичний	інтелектуальний	людський	соціальний
Формування	Наслідок перетворення предметів праці на засоби праці	Результат розвитку індивіда		Соціально-комунікативна діяльність по досягненню економічних інтересів
Втілення	Матеріальні цінності		×	В структурі відносин між індивідами
	×	Окремі індивіди		
Природна сутність	Матеріальна, втілюється в правах власності	Поєднання матеріальної та нематеріальної природи		Нематеріальна, втілюється у навичках міжперсонального комунікування
Ступінь поширення	Обмежений			
Здатність до відчуження	Відчужується	Частково відчужується	Не відчужується	Частково відчужується
Характер інвестування	– вимагає інвестицій для формування та підтримання; – може бути інвестовано в очікуванні майбутніх доходів			
Зміна в процесі споживання	Не витрачається, але зношується	Самозростає у процесі використання		
Участь у формуванні вартості товару	Створює додану вартість			
Характер результатів	– приносить матеріальні та нематеріальні результати; – застосування дозволяє забезпечити довготривалий ефект			
Ліквідність	Має здатність до ліквідності			
Здатність до конвертування	Всі форми капіталу взаємно конвертуються			
Методи вимірювання	Оцінювання на основі минулих інвестицій; вартісне та неwartісне; періодичне	Оцінювання на основі майбутніх надходжень та минулих інвестицій; Комбінування вартісних та неwartісних методів оцінювання; Оцінювання на безперервній основі		

Джерело: укладено авторами

Змістовний аналіз перспектив застосування практики традиційного регулювання розвитком СК в умовах постіндустріальної економіки – діючих моделей соціальної політики, еволюційно-градуалістського трансформування методів централізованого адміністрування трансакційним сектором у змішані ринкові моделі, поширених форм державно-приватного партнерства (ДПП) – дозволяє обґрунтувати висновки про їхню практичну непридатність кількісно оцінити “силу прояву” феномену у суспільстві. Таким проявом є міра залучення громадян до соціоцентричних мереж, реальний рівень “радіусу довіри” між ними, монетизований та придатний до обрахування вплив на пролонгований персональний та колективний добробут соціальних навичок участі у суспільному виробництві залучених до мережевих співтовариств індивідів. При цьому встановлено, що максимально активізувати потенціал сукупності креативних елементів зростання СКНЕ можна лише в рамках реалізації збалансованих інноваційно орієнтованих моделей функціонування самоврядних соціоцентричних екосистем в рамках використання комплексного організаційно-економічного механізму регулювання його розвитком у публічній сфері національної економіки.

За підсумками узагальнення та класифікації авторським колективом різноманітних та численних інформаційних джерел, пропонується розширений перелік чинників трансформаційного перетворення структурального, реляційного та когнітивного елементів СКНЕ в умовах переходу до шостого технологічного устрою з виокремленням ключових напрямів суспільного розвитку:

1) постіндустріальний:

- перехід від виробництва речей до виробництва послуг, які пов’язані, передовсім, з відтворенням та використанням людських ресурсів;
- інноваційний розвиток, у основі якого лежать теоретичні знання;
- активізація процесу поєднання науки, техніки та економіки в рамках функціонування розумного середовища (smartenvironments) регіональних інноваційних соціовітальних екосистем;
- перехід владних повноважень від суб’єктів-власників матеріальних ресурсів до суб’єктів-власників інтелекту, кваліфікації, які отримано в результаті отримання якісної освіти;
- конвергенція електронно-обчислювальної техніки (ЕОТ) із засобами телекомунікацій та перетворення знань й інформації у стратегічний ресурс суспільства;
- зростання ролі інформації та знання у якості ресурсної бази суспільства;
- інформаційні ресурси виступають у якості основної економічної цінності суспільства, найбільш суттєвим джерелом його багатства;

2) постінформаційний:

- капітал, втілений у знаннях, є головним ціннісним орієнтиром;
- доступність та швидкість передачі інформації розглядаються у якості основного фактора економічного розвитку;
- високий ступень проникнення інформаційних технологій (ІТ) у всі сфери життєдіяльності суспільства;
- під впливом ІТ відбувається зміна соціальної поведінки індивідів;
- розширення можливостей впливу пересічних громадян на систему державного управління;
- виробництва та використання послуг і знань перетворюються у найважливіший продукт соціальної діяльності;

- зростання кількості та якості інформації, яка перебуває у процесі обробки, зростання ефективності її передавання та переробки;
 - залучення до ринкового обігу частини створених інтегрованим інтелектом бази даних та готового продукту, що приводить до становлення та розвитку ринку інформаційних продуктів/послуг;
 - розвиток систем зв'язку виступає матеріальною основою суспільства;
 - формування єдиного інформаційно-комунікаційного простору і поглиблення процесів інформаційно-економічної інтеграції регіонів, країн і народів;
 - домінування в економіці технологічних укладів, які базуються на масовому використанні ІТ, засобів обчислювальної техніки та телекомунікацій;
 - створення і розвиток ринку інформації і знань у якості факторів виробництва;
 - зростання в системі суспільного виробництва ролі інформаційно-комунікаційної інфраструктури;
 - підвищення ролі освіти, науково-технічного і культурного розвитку за рахунок розширення можливостей систем інформаційного обміну;
 - забезпечення вільного доступу громадян до інформації та їхня готовність цією інформацією ділитись;
- 3) мережевий:
- системно організована у просторі багаторівнева структура взаємовідносин в Інтернеті, телекомунікаційних мережах та інших мережевих структурах між економічними агентами (за прогнозом Deloitte у 2020 р. у світі буде нараховуватись 5,5 млрд. користувачів електронних СМ);
 - система громадських відносин, які виникають/можуть виникнути між людьми в процесі інформаційних взаємодій на основі Інтернет-технологій, особливостями яких є інтенсивні інформаційні обміни між членами соціальних мереж (СМ) типу “всі з усіма” за схемою “користувач користувачу”;
 - суспільство, яке базується на глобальному електронному середовищі з превалюванням у якості найважливіших елементів виробничих сил знань та інформації, прискореною динамікою узгодження попиту та пропозиції (поширення car-sharing; Airbnb/Rentberryco-living з перспективою переселення на проживання до “smarttownnassystem of smarthomesystem” за концепцією SmartCityInitiative; co-working; open-sourcescrowd-working; bitcoin з використанням “другого прошарку протоколу укладання угод” на основі “розумних контрактів” (smartcontract); free-lance; online-торгівля; Uber-driving; дрони у якості громадського транспорту; персоніфікований шопінг із застосуванням технологій AR (additionalreality); використання FRID-маркерів в управлінні логістикою/запасами в режимі “realtime”; сервіси з доставляння продуктів додому; електронна торгівля на основі інтеграції концепцій online/offline/logistic/BigData/CloudService в рамках єдиного вартісного ланцюга; телемедицина та обмін ліками між окремими категоріями хворих (цукровий діабет), сурогатне материнство/батьківство; “економіка вражень”; монетизація аудиторій СМ; використання СМ та месенджерів для розвитку “розмовної комерції” та розширення бізнес-чатів для розвитку корпоративних зв'язків (Facebookatwork); запровадження соціальних VR-технологій (VirtualReality) організування дозвілля – BigScreen, поширення музичного та відеоконтенту, Internetmodelling; запровадження ІТ-технологій в сфері виробництва/споживання електроенергії (intellectualgreed) та перероблення відходів; “система соціального кредиту” центральних органів виконавчої влади (місцевого управління) ЦОВВ(МУ) з метою організування персонального

допущення/недопущення громадян до споживання соціально значимих суспільних благ; розвиток інтернету речей зі зростанням відповідних загроз безпечному нарощуванню СКНЕ;

4) на засадах економіки спільного заощадливого користування (sharing):

– пірингова (peer) система, заснована на колективному використанні товарів та послуг (світові обсяги: 2014 р. – 14 млрд. доларів, 2025 р. (прогноз) – 335 млрд. доларів);

– використання компаніями моделей, які базуються на наданні доступу до ресурсів на ринках, що функціонують за принципом “peer-to-peer”, використовуючи їх у бізнесовій транзакції, сплачуючи і отримуючи за це гроші;

– прямий зв'язок (технічно – через технологічні платформи; ментально-ціннісно – відмова від володіння дорогими активами) між ключовими економічними агентами, розподіл продуктів/послуг між ними без участі посередників (банк речей, car-sharing);

– суттєва економія транзакційних витрат в масштабах суспільства;

– активне запровадження нових технологій в існуючі сервіси;

– використання новітніх засобів підвищення рівня довіри між користувачами – від рейтингів оцінювання іншими учасниками до жорсткої верифікації або автоматичного забезпечення укладених угод;

– перехід до моделі “продукт-як-послуга” з позитивною зовнішньою екстерналією сприятливого впливу на оточуюче середовище;

– економічний тиск “розпорошених постачальників” на інших суб'єктів як негативна екстерналія;

5) новий індустріальний етап епохи промислової революції 4.0:

– поступове зникнення окремих традиційних видів виробництва (автомобілів для особистого володіння; фінансові послуги, які пов'язані зі страхуванням гнбdfnyjujтранспорту), яке пов'язане з розвитком sharing-економіки;

– кіберфізичні системи (Cyber-PhysicalSystem (CPS)) як основа функціонування розумних заводів (smartfactory), які проектується на основі принципів: взаємодії (interoperability), віртуалізації (virtualization), децентралізації (decentralization), режиму реального часу (real-timecapability), орієнтації на поточне обслуговування (serviceorientation), модульності (modularity);

– середовище вбудованого фонового оточуючого інтелекту (AmI) та всеосяжного доступу (Universal Access) у вигляді інтернету речей/послуг (Internet of Devices, Web of Things/Services), носимого комп'ютера, розумного годинника, від якого людина отримує “ненав'язливу” розумну допомогу, який базується на уявній реальності (virtualreality), зникаючих комп'ютерах (disappearingcomputer), розумних просторах (smartspaces), мобільності (mobility), повсюдно поширених комп'ютерах (ubiquitous/pervasivecomputing), оточуючому інтелекті/мовчазних технологіях (ambientintelligence/calmttechnologies), повсюдних мережах (ubiquitousnetworks), медіа, користування якими відбувається на основі використання інтуїтивного та креативного інтерфейсу з метою навчання, вирішення проблем, дизайну та розваг (tangiblemedia), інтернеті речей (internet of things), проактивних комп'ютерах (proactivecomputer), змішаній реальності (mixedreality), машино-машинній взаємодії (M2M), вбудованих комп'ютерах (embeddedcomputing), розумних речах (thingsthatthink), безпроводних сенсорних мережах (wirelessensornetworks);

– загострення проблеми забезпечення, приватності та цілісності інформації;

б) гуманомічний:

– стабільно динамічний за характером, такий, що здійснюється з використанням механізму буржуазного переоцінювання цивілізаційних інноваційних чеснот (гідність, свобода, рівність), унікальний за ступенем новизни, оптимістичний економічний ріст за теорією “метарозвитку” (“великого збагачення”) McCloskey [15] (на противагу теорії статичного рутинного мейнстріму економічного зростання А. Smith і динамічного невизначеного економічного зростання неоавстрійської школи J. Schumpeter);

– зміна лише людської поведінки забезпечує збільшення статичної ефективності, яка має граничний ліміт у вигляді оптимального розподілу використовуваних ресурсів, після чого подальше зростання є неможливим;

– динамічне зростання забезпечується за рахунок зміни параметрів економічної системи, революційного “креативного руйнування”, інноваційного процесу, який рухається підприємцями, а також щоденних малих арбітражних відкриттів, пильності, “креативного накопичення”;

7) неоінституціональний розвиток поведінкової економіки:

– необхідність проведення нормативного аналізу в порівняльно-інституційній перспективі, який конкурує зі стандартною неокласичною теорією (аналіз інституцій у порівнянні з недосяжними ідеальними конструкціями з нульовими трансакційними витратами, чітко розмежованими правами власності, всеосяжно повними укладеними договорами, які підлягають беззаперечному виконанню) та “старим інституціоналізмом” (ігнорування факту існування інститутів з певними вигодами та витратами, залежності від їхнього співвідношення поведінки економічних агентів), дослідження фактичного впливу національних особливостей функціонування інституцій на ефективність економічних систем, які базуються на засадах “методологічного індивідуалізму”;

– проведення аналізу функціонування ринку за умов закритості, недоступності, односторонності, високих витрат на отримання повної, достовірної та об’єктивної інформації за ключовими напрямками обмеженої раціональності, необхідності зменшення негативних наслідків прояву небездоганної моральності обмежено розсудливих істот та їхньої опортуністичної поведінки в рамках концепції “переслідування власного інтересу аж до віроломства” (self-interest-seeking with guile) [9].

Висновки та перспективи подальших досліджень. У повній мірі вимогам інноватизації механізму регулювання СКНЕ відповідає інкорпорування до інструментарію реалізації цілей та завдань розвитку засобів прогнозування майбутнього стану, структури, перспектив зростання вартості його елементів. Оновлення та трансформація соціальних активів довіри, репутації, правил, норм, санкцій, цінностей, культури співвиробництва відбувається постійно. Передбачуване нарощування СКНЕ можливо ініціювати на основі запровадження процедур Foresight-аналізу впливу наведеного переліку чинників, розбудови механізму регулювання з врахуванням багатоваріантних макроекономічних сценаріїв розвитку. Підвищенню ступеня наукового обґрунтування процесів регулювання розвитком СКНЕ сприяє запровадження дорожніх карт виконання цільових програм розвитку на довгострокову перспективу, формування замовлень на фундаментальні наукові дослідження, реалізація прикладних соціальних технологій за запитами стейкхолдерів. Перспективи вбачаються також у реалізації адаптованих до потреб регулювання СКНЕ імітаційних вербальних моделей СК: мікроекономічного – “Індивід та егоцентрична мережа”,

мезоекономічного – “Соціоцентрична мережа”, макроекономічного – “Громадянське суспільство” – рівнів.

Список літератури

1. Богуш Л.Г. Соціальний капітал і соціогуманітарний простір. Економіка і держава. 2010. № 4. URL: (дата звернення: 27.11.2020)
2. Горожанкина М. Социальный капитал: политэкономический аспект. Донецк: ДонГУЭТ, 2006. 289 с.
3. Грیشнова О., Полив'яна Н. Соціальний капітал: сутність, значення, взаємозв'язок з іншими формами капіталу. *Україна: аспекти праці*. 2009. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uap_2009_3_6 (дата звернення: 27.11.2020)
4. Драгомірова Є.С. Формування соціального капіталу на державному і регіональному рівнях: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.07 / Донецький державний університет управління. Донецьк, 2010. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=DOC/2010/10desdrt.zip (дата звернення: 26.11.2020)
5. Заяць Т.А. Методологічні основи формування соціального капіталу. *Наукові праці МАУП*. 2015. Вип. 44(1). С. 280-289 (дата звернення: 27.11.2020)
6. Кансо А. Організаційно-економічний механізм регулювання соціального капіталу національної економіки. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 43. С. 195-200.
7. Кансо А., Коваленко С.В. Прогнозування в системі методів регулювання соціального капіталу національної економіки. *Ефективна економіка*. 2019. № 12. DOI: 10.32702/2307-2105-2019.12.53.
8. Семікіна М.В., Волчкова Г.К. Соціальний капітал в умовах трансформації зайнятості: монографія. Кропивницький: ТОВ “КОД”, 2018. 296 с.
9. Талер Р. Новая поведенческая экономика. Почему люди нарушают правила традиционной экономики и как на этом заработать. Минск: Добрая книга, 2016. 352 с.
10. Терон І.В. Регіональна диференціація соціального капіталу: методичні підходи та емпіричні оцінки. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії*. Полтава: ПДАА. 2014. № 2(11). URL: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/11/40.pdf> AOvVaw0UcC9bgCEopbRrwduO8hCi (дата звернення: 28.11.2020)
11. Шаповалова Т.В. Соціальний капітал: Теоретичні засади та стратегії трансформації. Северодонецьк, 2016. URL: http://dspace.snu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/862/1/Monography_Shapovalova_2016.pdf (дата звернення: 28.11.2020)
12. Coleman J.S. Social Capital in the Creation of Human Capital. *The American Journal of Sociology*. 1988. Vol. 94. Supplement: Organizations and Institutions: Sociological and Economic Approaches to the Analysis of Social Structure. URL: <https://www.jstor.org/stable/2780243> (дата звернення: 02.12.2020)
13. Fukuyama F. Social Capital and Civil Society. *IMF Conference on Second Generation Reforms* (Nov. 8-9, 1999). Washington, D.C.: IMF Working Paper, 2000. URL: <http://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.aspx?sk=3547> (дата звернення: 04.12.2020)
14. Malakhovskiy Y.V., Kalso A.A., Kovalenko S.V. Social capital: theoretical foundations of identification and regulation. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2019. Вип. 3 (36). С. 131-143.
15. McCloskey, D. *Bourgeois Dignity: Why Economics Can't Explain the Modern World*. Chicago: University of Chicago Press, 2011. 592 p.
16. Nahapiet J., Ghoshal S. Social capital, intellectual capital, and the organizational advantage. *Academy of Management Review*. 1998. Vol. 23. No. 2. URL: <https://doi.org/10.2307/259373> (дата звернення: 19.11.2020)
17. Portes A. Social capital: Its origins and applications in modern sociology. *Annual review of sociology*. 1998. Vol. 24. URL: <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.24.1.1> (дата звернення: 21.11.2020)
18. Putnam R.D. The Prosperous Community: Social Capital and Public Life. *The American Prospect*. 1993. Vol. 13. No 4. URL: <https://prospect.org/infrastructure/prosperous-community-social-capital-public-life/> (дата звернення: 20.11.2020)
19. Woolcock M., Narayan D. Social capital: Implications for development theory, research, and policy. *The World Bank Research Observer*. 2000. Vol. 15. Issue 1. URL: <https://doi.org/10.1093/wbro/15.2.225> (дата звернення: 23.11.2020)

References

1. Bohush, L.H. (2010). Sotsial'nyy kapital i sotsiohumanitarnyy prostir [Social capital and socio-humanitarian space]. *Ekonomika iderzhava – Economy and state*, 4. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2010_4_6 [in Ukrainian].
2. Gorozhankina, M. (2006). *Sotsial'nyy kapital: politekonomicheskyy aspekt [Social capital: political and economic aspect]*. Donetsk: DonGUET [in Russian].
3. Hrishnova, O., & Polyv'yana, N. (2009). Sotsial'nyy kapital: sutnist', znachennya, vzayemozv'yazok z inshymy formamy kapitalu [Social capital: essence, meaning, interrelation with other forms of capital]. *Ukrayina: aspekty pratsi – Ukraine: aspects of work*, 3. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uap_2009_3_6 [in Ukrainian].
4. Drahomirova, Ye.S. (2010). Formuvannya sotsial'noho kapitalu na derzhavnomu i rehional'nomu rivnyakh [Formation of social capital at the state and regional levels]. *Extended abstracts of candidate's thesis*. Donets'k. Retrieved from http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=DOC/2010/10desdr.zip [in Ukrainian].
5. Zayats', T.A. (2015). Metodolohichni osnovy formuvannya sotsial'noho kapitalu [Methodological bases of social capital formation]. *Naukovi pratsi MAUP – Scientific works of IAPM*, 44(1), 280-289 [in Ukrainian].
6. Kanso, A. (2019). Orhanizatsiyno-ekonomichnyy mekhanizm rehulyuvannya sotsial'noho kapitalu natsional'noyi ekonomiky [Organizational and economic mechanism of regulation of social capital of the national economy]. *Prychornomors'ki ekonomichni studiyi – Black Sea Economic Studies*, 43, 195-200 [in Ukrainian].
7. Kanso, A., & Kovalenko, S.V. (2019). Prohnozuvannya v systemimetodiv rehulyuvannya sotsial'noho kapitalu natsional'noyi ekonomiky [Forecasting in the system of methods of regulation of social capital of the national economy]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, 12. Retrieved from 10.32702/2307-2105-2019.12.53 [in Ukrainian].
8. Semykina, M.V., & Volchkova, H.K. (2018). *Sotsial'nyy kapital v umovakh transformatsiy i zaynyatosti [Social capital in the conditions of employment transformation]*. Kropyvnytskyi: LLC “CODE” [in Ukrainian].
9. Taler, R. (2016). *Novaya povedencheskaya ekonomika. Pochemu lyudi narushayut pravila traditsionnoy ekonomiki i kak na etom zarabotat' [New behavioral economics. Why do people violate the rules of the traditional economy and how to make money on it?]*. Minsk: Dobrayakniga [in Russian].
10. Teron, I.V. (2014). Rehional'na dyferentsiatsiya sotsial'noho kapitalu: metodychni pidkhody ta empirychni otsinky [Regional differentiation of social capital: methodological approaches and empirical assessments]. *Naukovi pratsi Poltav's'koyi derzhavnoyi ahrarynoyi akademiyi – Scientific works of Poltava State Agrarian Academy*, 2(11). Retrieved from <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/11/40.pdfAOvVaw0UcC9bgCEopbRrwduO8hCi> [in Ukrainian].
11. Shapovalova, T.V. (2016). *Sotsial'nyy kapital: Teoretychni zasady ta stratehiyi transformatsiyi [Social capital: Theoretical principles and strategies of transformation]*. Syevyeronets'k. Retrieved from http://dspace.snu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/862/1/Monography_Shapovalova_2016.pdf [in Ukrainian].
12. Coleman, J.S. (1988). Social Capital in the Creation of Human Capital. *The American Journal of Sociology*, Vol. 94. Supplement: Organizations and Institutions: Sociological and Economic Approaches to the Analysis of Social Structure. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/2780243> [in English].
13. Fukuyama, F. (1999). Social Capital and Civil Society. *IMF Conference on Second Generation Reforms* (Nov. 8-9, 1999). Washington, D.C.: IMF Working Paper. Retrieved from <http://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.aspx?sk=3547> [in English].
14. Malakhovskiy, Y.V., Kanso, A.A., & Kovalenko, S.V. (2019). Social capital: theoretical foundations of identification and regulation. *Tsentr'nooukrayins'kyi naukovyy visnyk. Ekonomichni nauky – Central Ukrainian Scientific Bulletin. Economic sciences*, 3(36), 131-143 [in English].
15. McCloskey, D. (2014). *Bourgeois Dignity: Why Economics Can't Explain the Modern World*. Chicago: University of Chicago Press [in English].
16. Nahapiet, J., & Ghoshal, S. (1998). Social capital, intellectual capital, and the organizational advantage. *Academy of Management Review*, 23, 2. Retrieved from <https://doi.org/10.2307/259373> [in English].
17. Portes, A. (1998). Social capital: Its origins and applications in modern sociology. *Annual review of sociology*, 24. Retrieved from <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.24.1.1> [in English].

18. Putnam, R.D. (1993). The Prosperous Community: Social Capital and Public Life. *The American Prospect*, Vol. 13, 4. Retrieved from <https://prospect.org/infrastructure/prosperous-community-social-capital-public-life/> [in English].
19. Woolcock, M., & Narayan, D. (2000). Social capital: Implications for development theory, research, and policy. *The World Bank Research Observer*, Vol. 15, 1. Retrieved from: <https://doi.org/10.1093/wbro/15.2.225> [in English].

Yurii Malakhovskiy, Professor, PhD in Economics (Candidate of Technic Sciences)

Snizhana Kovalenko, Assistant

Ali Canso, Intern

Central Ukrainian National Technical University, Kropyvnytskyi, Ukraine

Prospects for the Formation of Social Capital of the Meso-economic Level of the National Economy

The purpose of the publication is to formulate theoretic and methodological provisions on the prospects for the development of social capital of localized post-industrial scientific and educational-production clusters that embody the idea of dynamic formation of innovatively oriented ecosystems of the national economy.

The research is devoted to the prospects of forming the social capital of the national economy (SKNE) as a productive value of interpersonal and intergroup network connections implemented in the production of thoughtful and coordinated results of social activities. Particular attention is paid to the distinction of key features of SKNE, unlike other forms of capital assets in the production of goods and services. The comparative matrix of identification of differences inherent in different forms of capital, according to the criteria of features of formation and implementation, natural essence, degree of distribution, ability to alienate, features of investment, inflation discounting in the process of consumption, level of participation in the formation of “chains” of value of goods and services, ability to liquidity and conversion, features of valuation methods are given. The characteristic factors of transformation of structural, relational and cognitive elements of SKNE in terms of circumstances and requirements of formation of post-industrial, post-information, network, humanomic, behavioral economy of saving and collective use of public goods are investigated.

Fully the requirements of the innovating mechanism of regulation of SKNE meets the incorporation to the tools for the implementation of goals and objectives of its development of means of forecasting the future state, structure, prospects for increasing the cost of elements. This provides an opportunity to increase SKNE on the basis of Foresight procedures for analyzing the impact of these factors, formulating and modernizing the mission of forecasting inclusive social capital, a comprehensive specification of the regulatory sector, taking into account macroeconomic development scenarios. The prospects for further research are seen in the implementation of imitation verbal models of social capital adapted to the needs of the different level of national economy: microeconomic – “Individual and egocentric network”, mesoeconomic – “Sociocentric Network”, macroeconomic – “Civil Society”.

social capital, mesoeconomic level of the national economy, planning and forecasting

Одержано (Received) 26.11.2020

Прорецензовано (Reviewed) 05.12.2020

Прийнято до друку (Approved) 21.12.2020